

עלון תורני

עלון תורני שבועי בעניני אגדה והלכה אקטואלית

פרשת בלק

י-ם:	ח'פה:	ב"ש:	ח"א:	ניו יורק:	פריז:	לונדון:	קובלנקה:
19:13	19:25	19:29	19:30	20:10	21:28	20:51	20:13
20:30	20:34	20:30	20:33	21:20	23:00	22:32	21:26
21:05	21:06	21:03	21:03	21:42	23:09	22:33	21:55

הפסרת:

'זהיה שארית'

דבר ה' זו הלכה

מעובד מתוך ספרי הגרש"ז רווח שליט"א ראש המכון

יום טוב שני של גלויות לבני ארץ ישראל הנוסעים לחו"ל

קיימא לן להלכה שההולך ממקום למקום משתנה הדין לגביו לגבי כל מיני דינים. כמ"ש הרמב"ם בהלכות יום טוב (פרק ח הלכה ב) "ההולך ממקום לעומק עושין למקום שלא עושין, לא יעשה בשוב מפני המחלוקת, אבל הוא עושה הוא במדבר. וההולך ממקום שאין עושין למקום שעושין - לא יעשה. נותנים עליו חומרי מקום שיצא משם וחומרי מקום שהלך לשם, ואעפ"כ לא יתראה בפניהם שהוא בטל מפני האיסור. לעולם אל ישנה אדם, מפני המחלוקת. וכן מי שדעתו לחזור למקומו, נוהג כאנשי מקומו בין להקל בין להחמיר, והוא שלא יתראה בפני אנשי המקום שהוא בו מפני המחלוקת".

ועוד קי"ל, שמשום ספיא דיומא קבעו חכמים יום טוב שני של גלויות, וכבר נתברר דינו של היוצא ממקום למקום לגבי יום טוב שני בשו"ע (סימן תצ"ו ס"ז) וז"ל "בני ארץ ישראל שבאו לחו"ל, אסורים לעשות מלאכה ביום טוב שני בשוב, אפילו דעתם לחזור. והנה מרן הדגיש "ביישוב" היינו מקום מיושב דוקא ולא מדבר. אמנם כתבו הפוסקים שהכוונה יישוב של ישראל דוקא וכן העלו הכה"ג המג"א ועוד. ואחר שלמדנו שאפילו אם בדעתו לחזור, אם הגיע למקום יישוב ישראל ה"ה חייב לשמור יום טוב שני. ונותר לנו לברר: א. האם יש חילוק בין הנוסע שכוונתו לחזור מיד או לחזור לאחר זמן. ב. באלו מלאכות נאסר - האם איסור זה נוהג דוקא בפרהסיא או שחייב לשמור יו"ט גם בצניעא.

הנה מרן בשו"ע לא חילק אם דעתו לחזור מיד או לאחר זמן, ומשמע שבכל גוונא יש לאסור לעשות מלאכה ביו"ט שני. אלא שדין זה כבר עלה בשו"ט הראשונים, והביא את דבריהם הרדב"ז, דלשיטת התוס' והר"ן ועוד שכשאר דעתו לחזור מיד נותנים עליו חומרי המקום שיצא משם וזה מדינא, ואילו חומרי המקום שהגיע אליו נותנים עליו רק בפרהסיא ולא בצניעא שאפשר להקל בזה. לאידך לשון הרמב"ן הרא"ה הריטב"א ועוד שאין חילוק בדבר, וכתב הפר"ח שמשמעות כל הפוסקים שאין חילוק בין אם דעתם לחזור מיד או לאחר זמן, ולעולם אסור בין בצניעא ובין בפרהסיא, וסיים והכי נקטינן. ועוד כתב שראוי להחמיר ולאסור כל מלאכה גם בצניעא, כיון שמנהג זה פשט איסורו בכל תפוצות הגולה. וכן פסקו להלכה המהריק"ש, מג"א, אליה רבה, מטה יהודה. וכ"פ החיד"א המשנ"ב הכף החיים ועוד.

ובמקום שנוסע עם בני ביתו, יש מקום יותר להחמיר ולאסור כל מלאכה אפילו בצניעא וראה בקובץ 'גדיל תורה' בתשובת האדמו"ר מליובאוויטש זצוק"ל שכתב שכן ארץ ישראל שנסע עם בני ביתו לחו"ל, המנהג הפשוט שנוהג כמנהג המקום שבה לשם בעניני יום טוב שני של גלויות, ואפילו אם דעתו לחזור לאחר זמן לארץ ישראל ע"ש. נמצאת למד שדעת רוב הפוסקים שכן ארץ ישראל שנמצא בחו"ל ביום טוב שני, עליו לחדול מאיסור מלאכה בין בפרהסיא ובין בצניעא, וכתבו הפוסקים שהעושה בו מלאכה אפילו בצניעא ראוי למונעו מזה וצריך להוכיחו.

אלא שלעומת השרפים הללו נצבים הראשונים שס"ל שבן א"י הנמצא בחו"ל מותר לו לעשות מלאכה בצניעא ביו"ט שני. ואמנם גם לדעת רוב הפוסקים שאסרו אפילו בצניעא, יודו שבמלאכות שמוטל עליו חיוב לעשותם כבן ארץ ישראל, יש לו לעשותם בצניעא גם בחו"ל. כגון הנחת תפילין שיניחם בצניעא קודם שיצא מביתו. ובספר חזו"ע כתב שגם אם יש מניין מבני ארץ ישראל לא יתאגרו לקיים תפילת חול כיון שזה נחשב פרהסיא. אך ביו"ט שני שחל בשבת, התיר כיון שקדושת השבת חמורה מקדושת יום טוב.

כללים היוצאים: א. בן ארץ ישראל שיצא לחו"ל גם אם דעתו לחזור מיד, עליו לשמור ולא לעשות כל מלאכה ביו"ט שני של גלויות. ב. איסור עשיית מלאכה בפרהסיא הוא בהסכמת רוב ככל הפוסקים, ואין להקל בזה. ג. פרהסיא הוא כל שעושה מלאכה או מעשה חול בפני עשרה אף אם כולם מבני א"י. ד. עליו לעשות בצניעא את כל המוטל עליו כבן ישראל, כגון הנחת תפילין. נחלקו הפוסקים האם כל המלאכות הותרו בצניעא, ומעיקר הדין הכל מותר בצניעא כמ"ש מרן באבכת רובל, אלא שראוי לחוש לסברת רוב הפוסקים האוסרים גם בצניעא. ה. יש מלאכות שהותרו בצניעא כגון מלאכות שנחלקו הפוסקים אם אסורים ביו"ט. ו. הנוסע ליישוב שאין בה ובתחום שבת סביבה יהודים ואין נמצאים עמו אלא בני א"י אינו צריך לשמור כלל יום טוב שני ומותר לו לעשות מלאכה אפילו בפרהסיא. אך אם נמצאים עמו גם מבני חו"ל אסור בעשיית מלאכה.

חכמת שלמה

לקח ולימוד מן הפרשה על פי שיעורו של מו"ר הראש"ל הגר"ש עמאר שליט"א רבה של ירושלים

כתוב "לדעת צדקות ה' מה יעצו בלק ובלעם" וה' הפר עצתם וקלקל מחשבותם והשיב גמולם בראשם כמו שאמר שאמר שלמה המלך "אין חכמה ואין עצה ואין תבונה לנגד ה'".

אמר בלק לבלעם, תבוא, יש לי כלים למלחמה רגילה חיילים ונשקים אומץ לב וגבורה, אבל ישראל כחם בפיחם, והיות שגם אתה כחד בפיך "כי ידעתי את אשר תברך ביורך" בא ותעזור לי "לך ארה לי את העם הזה" וכשהצטרפו לנגדנו שתי הרשעים עשו תחבולות שונות כמו שבלעם מבקש שיקחו אותו לכל ניני מקומות "אולי יקבנו משם" וכל מקום שיבנו שבעה מובחות ושבעה פרים. הם לא הניחו השתדלות שלא עשו, ממון ומאמצים, ואחר כל מה שהשקיעו, העלו חרס בידם.

וזה לימוד גדול כמ"ש "זכור את אשר יעצו בלק ובלעם" וזה נקבע ע"י רבותינו כאחת מעשר זכירות שחייב אדם לזכור בכל יום. זאת אומרת שזכירת סיפור זה תמיד היא נחוצה לנו בחיים. ולכאורה מה מיוחד בסיפור בלק ובלעם שנחנך לזכור אותו, הרי היו הרבה כאלו שרצו להשמיד את עם ישראל. אלא יש כאן דבר שצריך לזכור ולהיזכר לידע ולהיודע ש"אין חכמה ואין עצה ואין תבונה נגד ה'". והנה בעוונותינו הרבים גם בזמן הזה אומרים העמים "לכו ונכחדים מגוי ולא יזכר שם ישראל" אלא שהקב"ה מציל אותנו בזכות התורה והמצוות.

הנה יש אנשים שבשביל להרוויח קולות בבחירות מוכנים לדרוך ולרמוס את שבת קודש יש כאלו חברי כנסת בממשלה וישנם ראשי ערים ההולכים אחריהם, והם חושבים שמי שירמוס ויזלזל בשבת הוא יצליח, הם לא יודעים שהשבת היא הנשמה והקיום של עם ישראל השבת היא מקור הברכה לכל הברכות, השבת היא שומרת אותנו, יום השבת נבחר 'חמדת ימים' אותו קראת'. וכן ארץ ישראל נבחרת מכל הארצות כמ"ש "כי בחר ה' בציון אוה למושב לו". ועם ישראל הוא העם הנבחר מכל העמים כמ"ש "כי יעקב בחר לו יי-ה ישראל לסגולתו" וכששלושת הבחירות האלו נפגשים: ישראל והשבת בארץ ישראל, זה סוד הגאולה שלנו וזה מה שאמר רבי יוחנן בשם רשב"י "אלמלא שמרו ישראל ב' שבתות מיד הם גנאליים". אך בא השטן ומרקד בין עיניהם ומפתה אותם בהבל וריק מחשבות ריקות כאילו אידיאל של דמוקרטיה וזכויות הפרט, כל זה הבל הבלים האידיאל שלהם הוא להצליח מזה שהם מזלזלים בקדשי ישראל, ומי יודע מה יהיה אחריתם, כי השבת לא שותקת והתורה לא שותקת והכבוד של עם ישראל פה על כף המאזנים והם מזלזלים בכבודו של עם ישראל ובארץ ישראל ומזלזלים בהשם ובתורתו. הקב"ה יחזיר אותם בתשובה וייתן לטועים בינה שיבינו לאיזה באר שחת הם נכנסים ואיזה דברים רעים הם עושים לארץ ולא כמו שהם אומרים שהם רוצים לעשות טובות "חרב פיפיות בידם" כל מה שהם אומרים זה שטויות והבלים.

חייבים לצעוק חייבים להתאסף כל יראי השם ולצעוק צעקה גדולה לכבוד השם ולכבוד השבת. ומי שנתן לנו את השבת הוא יתן בלב כל הטועים לשוב אל השם ולשמור את השבת בקדושה ובטהרה ולחזק את השבת בפרט בכל מה שנוגע לציבור שזה הזהות היהודית של עם ישראל בארץ ישראל.

יוצא לאור ע"י 'המכון למצוות התלויות בארץ'

בראשות הגאון רבי שניאור ז. רווח שליט"א.

רבי עקיבא 4 אלעד. טל: 03-9030580 פקס: 03-9030891

מייל: m.torni@macon.co.il אתר המכון: hamachon.co.il

עורך: הרב יחיאל רווח שליט"א.

מעשה אבות

רבי יוסף שלוש – א' תמוז תש"ך

רבי יוסף נולד לאביו רבי דוד שלוש שהיה ראש ישיבה במראקש והעמיד תלמידים הרבה, הרבין תורה ראו היו לו אותות ומופתים וזכה לגילוי אליהו ולא ראה צורת מטבע מימיו, מרן בבא סאלי העיד שרבי דוד הגיע למראקש מאיזור תאפיללת.

לאחר לידות רבות שלא התקיימו נולד רבי יוסף לאביו רבי דוד שהיה כבן תשעים ולאִימו סולטנה, ביום ח' שבט התרנ"א. כשהיה בן שנתיים חלה הילד אנושות ואביו רבי דוד ביקש למסור את נפשו תחת נפשו, וכך הוה שהחלים רבי יוסף ואביו נלב"ע בתוך שבועיים ימים בתאריך י"ג כסלו תרנ"ג.

בשנת תרס"ג בהגיע רבינו לגיל י"ב נראה רבי דוד ע"ה בחלום לאִימו וציווה אותה לעלות לירושלים, היא לא שתה ליבה לדברי החלום מפני שלא היה זה בעיניה בר ביצוע, אך לאחר שהחלום חזר ג' לילות היא שאלה כמה חכמים שאמרו לה שעליה לעלות. לאחר שעשתה את הכנות העליה באה לקבר בעלה ושוב אמר לה בחלום שלא תעצב ומקום מנוחתו בא"י הוא תחת העץ שליד קבר רבי חיים בן עטאר זיע"א.

כשעלה לארץ ישראל היה לומד תורה בישיבת 'טובי ישבעו' אצל בעל המחבר ספר 'מנחת כהן' שהיה ראב"ד העדה המערבית בירושלים ה"ה הגאון הצדיק רבי יוסף חיים הכהן זצ"ל שהיה ידוע כחריף ומעיין גדול ובישיבתו המשיך ללמוד בשקידה רבה והתפרסם כלמדן והוסמך לרבנות על ידי הגאון רבי אליהו חזן זצ"ל ראב"ד דאלכסנדריה ובעל שו"ת תעלומות לב ונכדו של הגאון בעל החקרי לב זצ"ל.

בהיותו כבן עשרים ושנים שנה ייסד תלמוד תורה. מעולם לא ראוהו בטל ותמיד עסק בתורה או בגמילות חסדים בוריוות מופלאה. כיון שרבינו היה נתין צרפתי, אזי עזב יחד עם כל התיירים, את הארץ בתחלת מלחמת העולם וחזר למרוקו כשעבר דרך מצרים התעכב מס' חודשים אצל הגאון הצדיק הראב"ד דאלכסנדריה רבי אברהם אביכזיר זצ"ל ומשם התיידד עימו הרבה כידוע ומשם עשה דרכו למרוקו ושהה שם כשש שנים עד תום המלחמה בשנת תר"ף ששב לירושלים.

המחבר העיד שבנוסף לספר דברי יוסף [ראה במדור מילי דחסידות] כתב גם את ספר 'עיני יוסף' אך לא ידענוהו. שנים רבות לימד תורה בהבנה ובהסברה מעולה בישיבת 'פורת

יוסף בעיר העתיקה, והיה אהוב מאוד על שאר רבני הישיבה. נהג לקום כבר בשעה שלוש בבוקר כארי לעבודת בוראו ולומד תורה ומכין עצמו לתפילת הבוקר.

רבינו היה קשור בכל נימי נפשו להגאון הגדול חסידא קדישא והעניו רבי רפאל אלעזר הלוי בן טובו וצוק"ל בעל המחבר ספר 'פקודת אלעזר' ראב"ד לעדת המערבים בירושלים אחרי הגאון הרב צוף דב"ש וצוק"ל,

בר"ח אדר א' תרפ"ט נבחר כחבר ועד עדת המערבים בירושלים. בשנת תר"ץ נתמנה לדיין בבית הדין של המערבים וכיהן עם ידידיו הרבנים הגאונים רבי עמרם אבורביע זצ"ל ורבי שלום אזולאי זצ"ל והראב"ד היה רבי שמואל עזראן זצ"ל, והיה בקי מאוד בכל ענייני הגיטין. היה דורש בשבת הגדול ובשבת שלפני חג השבועות ובשבת תשובה, דרשות מתוקים מדבש. ידועים הביקורים המיוחדים שביקרו מרן הבבא סאלי והיה שוהה בביתו חודשים רבים גם כשהגיע לארץ בשנת תרפ"א וגם מאוחר יותר כשהגיע בשנת תרצ"ג.

כשהגיע באבא חאקי לארץ נרשם לעבוד בעבודת האדמה ואמר בענותנותו שזה מצוה גדולה של יישוב ארץ ישראל כשהגיעה השמועה לרבי יוסף שכר מונית והתייצב במעברה וא"ל כבודו יעלה איתי לירושלים. הם הגיעו ללשכתו של הראש"ל צ"ר רבי בן ציון מאיר חי עוזיאל ואז רבינו נכנס פנימה וזעק בכאב גדול איך צדיק ששימש ברבנות ודיינות במרוקו יעבוד כאן כאחד מפשוטי העם. איך יתכן שנמנע תורה מישראל הגאון רבי בן ציון מאיר חי עוזיאל זצ"ל שחרד לשמע הדברים הפנה את הבבא חאקי באותו מעמד אל הרב הראשי האשכנזי הגאון רבי יצחק הלוי הרצוג זצ"ל שישוחח איתו בדברי תורה והלכה בכדי לאשרו במשותף לרבנות נכנס הבבא חאקי להרג"ה הרצוג וא"ל הביאו כעת לפני שלוש שאלות שאני רוצה להתייעץ איתן עם כבודו שמע הבבא חאקי את השאלות וחיך ואמר שאלות דומות הובאו לפני לא מזמן בדרך באלג'יריה אמר והחל להרצות את דבריו הרב הרצוג התפעל מהתשובות ולאחר זמן קצר הוחלט לתת לו רבנות בערים רמלה ולוד.

רבינו נפטר בליל שבת קודש ל' סיון שהוא א' דר"ח תמוז תש"ך והגאון רבי צבי פסח פרנק זצ"ל רבה של ירושלים פסק שמפני הכבוד שיבואו הרבה יש להמתין ליום ראשון, ואכן כדבריו כן עשו.

מילי דחסידות

דע מה למעלה ממך

יותר נקראים קדושים, והלויים יותר קדושים מישראל, והכהנים יותר קדושים לסיבת מצוות יתרות, וכהן גדול יותר מעולה מכהן הדיוט.

ובזה ביאר הרב הנו"מ"ש בסנהדרין "אמר ליה ההוא מינא לרבי אבהו א-להיכם כהן הוא דכתיב 'ויקחו לי תרומה' כי קבריה למשה במאי טביל? וכי תימא במאי והכתיב 'מי מדד בשעלו מים', אמר ליה בנורא טביל, דכתיב, 'כי הנה ה' באש יבוא', ומי סלקא טבילותא בנורא? אמר ליה אדרבה עיקר טבילותא בנורא הוא דכתיב 'כל דבר אשר יבוא באש תעבירו באש וטהר וכו' וכל אשר לא יבא באש תעבירו במים' דקשה טובא א. דמאי איריא כהן, והו"ל להקשות סתם, 'כי קבריה למשה במאי טביל' דהא אפילו ישראל הקובר את המת צריך טבילה. ב. באומרו 'וכי תימא במאי? והכתיב מי מדד בשעלו מים' ואם יסוד המים אינו מספיק לטבילה גם כל אש שבעולם לא יספיק להם. ג. האל יתברך הוא רוחני ופשוט וזך בתכלית הפשטיות ואין שייך בו קבלת טומאה הלא הטומאה רק לחומריות ולא לרוחניות. ד. כתבו התוס' שם הא לא קשיא ליה היאך נטמא דישאל נקראו בנים למקום ע"כ, וקשה הלא כהן גדול גם לבנו אינו מטמא ואין מהכבוד לקרותו כהן הדיוט שמטמא לו' מתים.

אמנם ע"פ מה שכתבתי יבא על נכון רק להקדים חקירת כת הקודמים דאין נשמה באה לעולם דכיון שהיא חלק אלוה ממעל אפשר שתאבד מעלתה, לא רבים יחכמו ללכת בדרכי ה', וקרובה להפסד יותר מן השכר.

והנה זאת היתה כוונת אותו המין א-להיכם כהן הוא" כי כמו שיש למטה ארבע קדושות כהן גדול וכהן הדיוט לוי וישראל כ"כ יש למעלה עולם השפל למעלה ממנו עולם הגלגלים שיש לגלגלים קולות ערבים כמו הלויים ולמעלה מהם עולם המלאכים שהם דומים לכהנים כמ"ש 'כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו כי מלאך ה' צבאות הוא'. ולמעלה ממנו הי"ת שהוא כהן גדול והגבוה מכולם ואצלו הם נפשות הצדיקים תחת כסא כבודו וזוה יבואר המאמר אמר ליה ההוא מינא לרבי אבהו אלהיכם כהן הוא, ועילת כל העילות והוא ככהן גדול שהוא למעלה מכולם כי קבריה למשה כאשר הוריד נשמת משה וכו' (מהספר דברי יוסף לרבי יוסף שלוש)

כתוב "הסתכל בשלשה דברים ואין אתה בא לידי עבירה דע מה למעלה ממך עין רואה ואוזן שומעת וכל מעשיך בספר נכתבים". יש להקשות א. דהיה לו לומר דע שיש עין רואה ואוזן שומעת. ב. למה התנא שינה מלשון הקרא דכתיב "עני ה' אל צדיקים ואזניו אל שזעתם" בלשון רבים והיה לו לומר עינים וראות ואזנים שומעות. וראיתי להרב יד יוסף הצרפתי דפירש בס' תזריע וטהרה, שההבדל שבינינו ובין אומות העולם הוא, שכל הטובות והרעות שבאים על האומה הישראלית הם בהשגחה אלקית אבל אומות העולם הם רק על דרך מקרה. אשר בזה פירש כוונת משה רבנו ע"ה כשאמר לו הקב"ה "פני ילכו והניחותי לך ויאמר אליו אם אין פניך הולכים אל תעלנו מזה ובמה יודע איפוא כי מצאתי חן בעיניך אני ועמך הלוא בלכתך עמנו ונפלינו אני ועמך מכל העם אשר על פני האדמה" דקשה כיון שהקב"ה אמר לו פני ילכו למה חזר ואמר משה אם אין פניך הולכים. ג"כ מה פירוש מלת "איפוא". אמנם הקב"ה אמר למשה פני ילכו והנחותי דוקא בעולם המנוחה דהיינו עולם הבא, ואמר לו משה אף על פי שלעולם הבא יהיה ניכר ההבדל בינינו ובין אומות העולם, מ"מ כאן בזה העולם "במה יודע איפוא" ר"ל הכא כמו שתרנגם אונקלוס "הלא בלכתך" ובהשגחתך "עמנו" ולא תניחנו למקרים. וזוה "ונפלינו אני ועמך מכל העם אשר על פני האדמה" כי אחר המות בהיותנו תחת האדמה קבורים יש הבדל בינינו שישראל בנן עדן והם בגיהנם וכפי בחינת האדם השגחת הקב"ה עליו.

עוד נקדים מאי דאמרו במדרש על פסוק "ברך דודי ודמה לך לצב" וכו' דבשעה שישראל עושים רצונו של מקום מביט אליהם בשתי עינים דכתיב "עני ה' אל צדיקים" ובשעה שאין עושים רצונו של מקום מביט אליהם בעין אחת שנאמר "הנה עין ה' אל ראינו" לזה הזהיר התנא ואמר דע 'מה למעלה ממך' תראה מי שהוא צדיק יותר ממך ולא אמר תביט במה שלמעלה ממך יען כי בהביטך במה שלמעלה או תהיה השגחתו יתברך עליך בעין אחת שהיא עין רואה ואוזן שומעת. ולכן תקנו לנו חכמינו ללמוד מסכת אבות שיש בה מידות טובות ועסק התורה. כי בידוע ע"י עסק התורה והמצוות הם הגורמים קדושה יתרה, וכמו שכתוב בסדר השבוע, שישראל קדושים יותר מבני נח, יען שבני נח יש להם רק שבע מצוות, וישראלים שיש להם

מישג בכשרות

ערלה [ד] - גבולות עבר הירדן וסוריא

- א. ערלה נוהגת מן התורה בכל שטחי ארץ ישראל שנכבשו, ואף אם נכבשו רק ע"י עולי מצרים ולא על ידי עולי בבל. ויש שכתבו להקל שבמקומות שנכבשו רק ע"י עולי מצרים ולא על ידי עולי בבל, ערלה נוהגת שם רק מדרבנן, והעיקר להלכה כדיעה ראשונה, ומכל מקום דעתם מצטרפת כאשר יש ספיקות נוספים.
- ב. עבר הירדן, יש הסוברים שקדושתה כשל ארץ ישראל, ויש בה מקומות שנכבשו על ידי עולי מצרים, ויש שנכבשו גם על ידי עולי בבל ושם נוהגים כל מצוות הארץ כארץ ישראל ממש. ויש שחילקו בין מצוות הארץ השונות. אמנם דעת רבינו הרמב"ם שקדושת חבל ארץ זו, גדולה מסוריא [כיון שמרע"ה ובני ישראל כבשו חבל ארץ זו על פי ה', ואין זה כיבוש יחיד], ופחותה היא מארץ ישראל עצמה [כיון שכיבוש זה היה קודם שנכבשה ונתחלקה כל ארץ ישראל לשבטים]. ולכן כל מצוות הארץ נוהגות שם אולם רק מדברי חכמים, [להוציא גזירת ספיחין בשביעית שלא גזרו שם]. וגם מקומות שנכבשו על ידי עולי בבל בעבר הירדן, העיקר להלכה לדעת הרמב"ם שאין דינם כדין ארץ ישראל, וכל המצוות נוהגות שם רק מדברי חכמים, וערלה נוהגת שם הלכה למשה מסיני.
- ג. גבולות עבר הירדן הם: מנחל זרד שבקצה ים המלח, עד נחל ארנון [הנמצא באמצעו של הים ממול עין גדי], זה מואב שלא טיהרו בסיחון ודינו כחז"ל גמור. מנחל ארנון עד נחל יבוק, זה ארץ עמון ומואב שטיהרו בסיחון, ונוהגים שם מצוות הארץ מדבריהם, להוציא את הפינה הימנית של חבל ארץ זו, שהיא מסמוך להר נבו, מזרחית עד הדרך הגדולה למדבר, וצפונית עד נחל יבוק, שזו ארץ עמון [וכוללת את רבת עמון של ימינו] - שלא טיהרו בסיחון, ודינה כחז"ל. ומנחל יבוק וצפונה היא ארץ הבשן, הגלעד והגולן, ונוהג שם כל מצוות הארץ מדבריהם. וגבולות חבל ארץ זו, כל אשר מזרחית לנחל שניר, דן, והבניאס, מהר חרמון, דרך אגם החולה, ים כנרת, ולאורך כל גבול הירדן עד מקור נחל יבוק, כל אשר מזרחית לקו זה, דינו כעבר הירדן, עד הקצה המזרחי שמעבר ליגר שהדותא. ושטח זה כולל בתוכו את כל ארץ הגולן של ימינו.
- ד. סוריא ושאר יישובים שכבש דוד המלך, אף על פי שהוא היה מלך ישראל ועל פי בית דין הגדול עשה, מכל מקום דין כיבוש יחיד יש למקומות הללו ואין שם דין ארץ ישראל לכל דבר, ומאידך גם אין להם דין חז"ל לכל דבר, אלא יצאו מכלל חוצה לארץ ולהיותן כא"י לא הגיעו. ועל כן הגם שספק ערלה בסוריא מותר, מכל מקום לא הקילו שם את כל הקולות שהקלנו בספק ערלה בחז"ל.
- ה. שאר מקומות סביבות ארץ ישראל שלא נכבשו על ידי עולי מצרים, ואינם שייכים לעבר הירדן או לסוריא, דינם ככל ארצות חז"ל, וערלה נוהגת שם הלכה למשה מסיני, וספיקא לקולא וכדין חז"ל.

פֶּת הַמַּעֲבָדָה

ממתקים

מקורם איננו מהמסטיק הטבעי של שרף אלת המסטיק, אלא ברובם הגדול מבוססים על חיקוי סינטיטי של רכיב זה ומקורו מנפט. המוצר המסחרי בחזקת נקי ואינו טעון בדיקה, ויש לאחסנו כראוי.

מסטיקא / שרף אלת המסטיק

עץ אלת המסטיק, הוא צמח ירוק עד, מהסוג הנפוץ של עצי האלה. הצמח מכיל שרף שממנו מייצרים את החומר ללעיסה. טיפות השרף הללו נאספות ומשמשות או ללעיסה כמות שהוא, או לשימוש במוצרי מזון, כגון תוספת כמסטיקה טחונה לרחת לוקום, או למשקה שקדים רוטזה.

המסטיקא נלעסת גם לצרכי רפואה מגוונים ובפרט רפואת נשים, ויש רבים שהעידו שמוצר זה הביא סייע להם באופן ממש בבעיות רפואיות שונות בתחום רפואה זה. כמו כן, יש שחולטים את העלים של עץ זה, ושותים כדי להוריד לחץ דם.

שרף העץ המשמש ללעיסה, צורתו הסופית כעין טיפות שקופות, ומטבעו הוא מושך אליו נמלים רבים, כאשר לעיתים השרף עוטף אותם וחונט אותם כמות שהן בתוכו. מלבד הנמלים, השרף מכיל בתוכו גם שאריות לכלוך ופסולת שנתרים בתוכו.

אופן הבדיקה והשימוש:

מכיון שהמוצר הסופי שקוף וקל להבחנה, על כן עיקר הבדיקה היא ויזואלית בלבד. פורסים את טיפות השרף על משטח ומתבוננים האם הוא שקוף וחלק או שמא יש עצם זר שחונט בתוכו. את כל החלקים המכילים עצם זר מבודדים, ואז מתבוננים האם הם שאריות פסולת [ללא צורה אחידה ומוכרת] או נמלים חנוטות, שאז יש להוציאן ולהשליכן.

ממתק הוא שם כללי למוצרי חטיף מתוקים. לקטגוריה זו נכנסים סוגי מאכלים רבים מאד מתחום המגדנות, כגון סוכריות למיניהם, מסטיקים למיניהם, מיני שוקולד שונים ומגוונים, ממתקי בוטנים או שקדים, ממתקי שומשום, מרציפן, רחת לוקום, ועוד מינים וסוגים רבים.

ככלל, רוב ככל סוגי הממתקים, גם לאחר ייצורם, עלולים למשוך אליהם חרקים רבים ומגוונים, הן מנמלים הנמשכים למתיקות, והן חרקי מחסן שונים.

ממתקים המיוצרים מפירות, קטניות או דגנים, יש לוודא קודם תהליך עיבודם, את נקיות חומרי הגלם, אף אם בתהליך העיבוד הם עוברים טחינה.

קבוצת ממתקים גדולה מבוססת על מיני קטניות ופירות שונים, שנתרים כמות שהם אף בסוף תהליך העיבוד, וכאשר הם אינם מיוצרים מחומרי גלם שעברו בדיקה, ניתן למצוא בסוף התהליך את החרקים שלמים כמות שהם בתוכי הקטניות במוצר המוגמר.

אופן הבדיקה והשימוש:

ממתקים המכילים פירות או קטניות טחונות - כגון מרציפן וכיו"ב, הם בחזקת נקיים ואינם טעונים בדיקה, ויש להקפיד על אחסונם כראוי.

ממתקים נוספים - כגון, סוכריות מכל הסוגים קרמבו, לקריץ וכיו"ב, המוצר המוגמר הוא בחזקת נקי ואינו טעון בדיקה, ויש להקפיד על אחסונם כראוי.

מסטיק / גומי לעיסה - המסטיקים המסחריים כיום,

עש וחל בממתק בוטנים

מבזלי קו ההלכה

תולעים בדגי סלמון והרינג

שאלה:

שלום וברכה לכבוד הרב!

ברצוני לשאול האם בסתם דגי סלמון של הכשרויות המהודרות יש בעיה של תולעי "אניסקים" או שהם נקיים מהם, ואם יש הבדל בין הכשרויות.

וכן לגבי הרינג, האם מה שתחת הכשרויות המהודרות הוא נקי מתולעים אלו או לא והאם משתנה בין הכשרויות.

נתעוררתי לזה מכיון ששמעתי שיש סלמון מיובא מנורווגיה שהוא נקי, וכן בהרינג שמעתי שיש שיטות לשומרו באופן שיהיה נקי ורציתי לדעת האם זה מה שמצוי בחנויות תחת הכשרויות המהודרות או לא.

ישר כח לעוסקים במלאכת קודש זו בנאמנות ומזכים את הרכים. יהי השם עמכם!

תשובה:

דגי סלמון שמקורם מנורבגיה, אין בעיית תולעי אניסקים כיון שמקורם מכלובים ולא מהים הפתוח [וכן בכלובים ממדינות אחרות כגון צ'ילי ועוד]. ולכן אין לחוש לתולעים בכשר הדג. גם אם אין כשרות כלל או שיש את הכשרויות שאינן מקפידות על תולעים בדגים והם הרוב המוחלט של הכשרויות המהדרין היום.

מאידך יש כינה חיצונית שנמצאת על עור הדג ללא הדירה, ולכן לאחר שטיפה היטב וק"י גירוד כל עור הדג אפשר להיות רגועים ולהשתמש ללא חשש.

דגי הרינג, לצערי אין כל אפשרות בטוח כולל כל הכשרויות וכל האופנים. הגם שיש אפשרות לכך אם יקחו את פילה הדג שמפולט כדג טרי, ולא כקפוא, וינקו מיד את הפנות הבטן, ולעיתים אכן יש עיבוד כזה והוא נקי, אך לצערי הרוב אינו עושה כך.

רק אציין שכמוצר סופי לאחר שהוא כבר הותך ומוכן לאכילה, אופן הבדיקה קשה, ויש מגדולי ישראל שהתירו להתמש במוצר זה מחמת ספק ספיקא, שמא החתיכה שממנו עובד הייתה נקיה [שהממוצע שנתר בחתיכות הדג לפני עיבודו הוא פחות מרוב], ואף אם היה שמא בחיתוך לפרוסות הוא נחתך. ועוד שהבדיקה היא קשה ובכחאי גוונא כותב השפ"ד שבחיוב דרבנן אפשר להקל כשהבדיקה קשה ביותר. ובצירוף כל זה התירו בדיעבד את השימוש והאכילה. אולם הורה מרן הגריש"א זצ"ל שהלילה מחמת הצירופים הללו לתת הכשר על המוצר הזה.

וכיון שיש אפשרות לייצר ללא תולעים, מקווה אני שעוד יבוא יום וועדי הכשרות ינהיגו כך בפועל.

בברכה ובהצלחה

קו ההלכה והכשרות

בראשות הגאון רבי שניאור זלמן רווח שליט"א

הנהגות יום ביומו באורח חיים ויורה דעה * כשרות המזון * כשרות חו"ל
מצוות התלויות בארץ * חרקים במזון * טפילים וכשרות הדגים

03-7528999

פקס: 03-7528992 מייל: b.m@macon.co.il

שעות פעילות
בית ההוראה

ימים א.ג.ה

13:15-14:00 19:15-20:00

ימים ב.ד

13:15-14:00 18:15-19:00

יום שישי

12:15-13:00

המוענה ינתן
ע"י רבני בית ההוראה
בשעות פעילות בית ההוראה

בשאר השעות
ינתן מענה על ידי הרבנים
המופיעים בתפריט

"הביאו את כל המעשר... ובחגוגי נא בזאת אמר יי צבאות אם לא אפתח
לכם את ארבות השמים והריקתי לכם ברכה עד בלי די" (מלאכי ג')

מצטרפים ל'בית המעשר'!

הבית שלכם להפרשת תרומות ומעשרות כהלכה

תחת פיקוחו של:
"המכון למצוות התלויות בארץ"

להצטרפות

03-9030580 אתר: hamachon.co.il

שע"י 'המכון למצוות התלויות בארץ'
תרומות ומעשרות בדרך הנכונה והקלה